

Эхтемленю

Аламат жетишим, унутулмазлык сермеш

Юрий Кокв Instagramда **Рамзан Кадырова** Шимал Кавказда бирлиги бла шүөкүккүню кючлендириуге улуу кыйын салгыны ючюн ыспас этгенди. КЪМР-ден спортчу **Мухамед Берхамовну** даражы турнирде хорламы бла алгышлаганды.

«Къабарты-Малкъардан жаш эмда хунери спортчу **Мухамед Берхамов** Чечен Республиканы биринчи президенти, Россияни Жигити Ахмат хажи Кадыровну хурметине бардырылган АСБ 67 халкыла аралы эршиуледе улуу жетишим болдурганды. Аны кесин эмда жууктарында бла ахуларын жюрегимден къызыну алгышлайма, жан-

гы жетишимле бла хорлама тежейме!

Мухамед АБШ-дан кючлю спортчуну – АСБ-ни чемпиону Бретт Кулпери экинчи раунда отузунчу секундада нокаутка жибергенди. Ол аламат жетишимди эмда унутулмазлык сермеш болганды. Анга уа бизни республикадан Мухамед Берхамовну келлендирирге барган эки мингден аслам адам шагат болганды.

Мени анты шүөкүмэ бла къарындашым – Рамзан Кадырова – спортка дайым да улуу эс бурганы, спортчуларыбызга кез-кыулак болганы, Шимал Кавказны халкылары араларында бирлиги бла шүөкүккүню кючлен-

дириуге улуу кыйын салгыны ючюн энци ыспас этеме, анга хурметим бек уллуду. Биюглюкте Грозный Россияни спорт эмда маданият жашаууну аламат араларындан бирине айланганды.

Биз Чечен Республикадан спортчу Мухамат Вахаевни жетишимине да бек къууанганбыз. Ол АСБ Лиганы шён-

догю чемпионун хорлаганды. Спортчуларыбыз дуняда бек кючлю болгандарын энтта да кеп кере кёргозторюклерине индексиме», - деп белгилегенди Къабарты-Малкъарны Башчысы.

КЪМР-ни Башчысыны бла **Правительствосуну** **пресс-службасы.**

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю.А. Коквну Россей Федерацияны Къырал байрагыны кюню бла АЛГЫШЛАУУ

Багылы шүөкля!

Сизни Россей Федерацияны Къырал байрагыны кюню бла алгышлаймыз. Бу байрам кеп миллетли россияли жамауатни бириктереди, бизни Ата журтубузуна жалчыксызлыгыны, эркинлигин эмда бирлигин белгиси болганды кылады.

Тууган жербизни жашаууна эмда деменги-

лигине Къабарты-Малкъар да кесини тийишли юлошюн кышады. Сыйлы байрагыны бийкеде тутуп, бизни къырал айтылы урунуу, илму, маданият эмда спорт жетишимле болдургады. Бу оломат кюн, сизге алгышы эте, кийик саулык, мамырлык, насып, мрхоталык, Ата журтубузга хайргы жагы жетишимле тежейме!

22 август – РФ-ни Къырал байрагыны кюню

Деменгиликни, сыйлылыкны эм батырлыкны белгиси

Россияни Къырал байрагыны кюню – жаш байрамладан бириди. Быйыл ол 23 кере белгиленеди. Болсада байрагыны тарыхы уа ёмюрлени теренине кетеди.

Бу къырал байрамны ким белгилерге керекди? Кертисин айтханда – ол битеу халк къууанды. РФ-ни Конституциясына кере, бизде власть халккыны къолундады. Алай эсе уа, битеу инсанла да, динлерине, миллетерине да къарамай, анга сый-намыс берирге, Россияни официал белгисине хурмет этерге борчулуду.

Биринчи болуб а акт-кёккызыл торсионлю байрагыны кесини аскер кемесинде **Алексей Михайлович** (1645-1676 жыллада патчахлык этгенди) кётюргенди. Аны «Къыш» деген кемесин голландиячы инженерле ишлегендиле. Алай ючторсионлю байрагыны тюбюнде анга кеп жюзерге тошмегенди. Аны Астраханда Степан Разинни аскерчилери койдюргендиле. Шёндогю байрагыны Биринчи Пётр патчахны онууу бла кент хайырлануп башлайды. Ол битеу Россияли кемеле да акт-кёк-кызыл торсионлю байрагыны тюбюнде жюрге борчул болганды.

Болсада Россияни къырал белгисинде ол 1896 жылдан башлап жюрютогленди. Алай Совет къыралны кезиунде уа ючторсионлю байрак унутулуп, аны орунуна кызылы кийириледи. Россияни къырал белгиси 1991 жылда, СССР чачылгандан сора жаңгырылады.

Ақыры 2-чи бетдеди.

Проходна муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысыны къуллугуна конкурс бардыру жагы бла комиссияны членлерни сайлауу юсонден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

БУЙРУГУУ

1. Проходна муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысыны къуллугуна конкурс бардыру жагы бла комиссияны членерине бу адамданы салыргы: **Гриневич В.В.** – Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Къурулуш, жашау журтла-коммунал молк эмда отлук-энергетика комплекс жагы бла комитетини председатели **Емузов А.С.** – Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны къырал службаны эмда кадрланы вопрослары жагы бла

управлениясыны таматасы **Прытков М.А.** – Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутаты **Сарбашаны С.М.** – Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясыны таматасы орунбасары – жер-жерли самоуправлениги вопрослары жагы бла управлениясыны начальнигы **2. Бу буйрук анга кеп салынган кюнден башлап кючюне киреди.**

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2017 жыл 17 август, №90-РГ

Ю КОКОВ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Информацияны къоруулау жагы бла ведомстволар аралы комиссияны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2015 жылда 24 августда чыгарылган 103-РГ номерли буйругу бла къабыл кёрюлген къауумна торлеуле кийириуню юсонден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

БУЙРУГУУ

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Информацияны къоруулау жагы бла ведомстволар аралы комиссияны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2015 жылда 24 августда чыгарылган 103-РГ номерли буйругу бла къабыл кёрюлген къауумна былай торлеуле кийирирге: комиссияны къауумуна Россия

Федерацияны Къоркуууулукуну федерал службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Управленисны таматасы **С.В. Воронинни** къошарга. **О.Л. Усову** уа андан кетериге. **2. Бу буйрук анга кеп салынган кюнден башлап кючюне киреди.**

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2017 жыл 17 август, №91-РГ

Ю КОКОВ

Себеплик

Гидроэлектростанцияны къурулушуна 1,3 миллиард сом къошулукду

къошарыкъды. ГЭС Черек районда орналды. Станцияда хар бирини 3,46 МВт кюню болган юч гидроагрегат салыргыа белгиленеди. Битеу ишле келир жыл 30 ноябрьге дерги тамамланлыккъыла.

Былыр декабрде Къабарты-Малкъарда Зарагит ГЭС хайырлангыра берилгенди. Объектни кюню 30,6 МВтга жетеди эмда

ол бир жылга орта эсеп бла 114 миллион кВт.сагат чыгарарады.

Жаңгы гидроэлектростанция, специалист лени тартулерине кере, регионну социал-экономика айнууна ахшы къошумчулукду, республиканы электрэнергия бла жалчытыуда алгыша улуп атламды. «РФ-Гидро»-ПАО-ну материалларына кере.

Машук-2017

850 проект сюзюлгенди

Озган байрым кюн Пятигоржда «Машук-2017» Шимал-Кавказ жаш телю форум ишин бошаганды. Проектлени конкурсурн бардыргыан, грант берген бёлюмюно таматасыны орунбасары Владимир Уткин билдиргенина, эки ийиккыны ичинде форумга къатышкан адамла бла коммерциялы болмаган организацияла 850 проект кёргозгендиле. Аланы асламысы жаш телю предпринимательстволуккуну, эшикке коореширча спортну, кыйын болумга тоюген жаш адамлагы себеплик этиуню эм сакъатлагыа социал болушлук берюню айнытыу бла байламлы эдиле. Социал жагы бла узак болжаллы ишле да кеп эдиле. Сёз ючюн, сакъа сабийле ойнара маданияла, кёрмочиле бла выставкала къурау. Рейтинг систематга кере эм кеп балл ким алса да грантка ол тийишли болады. Аны ёлчечи 85,5 миллион сомга жетеди. Ахаңга уа жалап 125 проект тийишли болупкъ эди. Алай бла хорлаганланы санына 105 адам

Социал проблемаланы тамамларга алманып

эм 20 коммерциялы болмаган организация киргенди. Биринчисине 35,5 экинчисине уа 50 миллион сом бёлюнорюкю.

Бийик балла

Дагыстандан Карим Шехсаидов быйыл форумга тёрюнчо кере келеди. Бу жол ол сакъатла жюрюрга «Скала» деген спорт клубуну проект къоруулаганды. Жаш беринген 240 баллдан 206 балл алганды. Ол айханга кере, биринчи жылда хорлаган гранттарына да сакъатлагыа спорт клуб ачканды, ремонт эткенди эм ичине керек затла алганды. Ол санда арбачыклада жюргеонлеге фестиваль бардырганды.

Къабарты-Малкъардан Светлана Самофалованы республикада кыйын болумга тоюген сабийлеге бла жаш адамлагыа «Мы сами строим свое будущее» жаш телю билим беруу форум къурагыра деген проектине да экспертиле 206 балл бергендиле. «Аны хайыры бла сабийлени жамауат эм волонтер организацияла бла шагърейлендирге, билимлерин ёсдорюрге сюебиз. Баш борчубуз а - 14-18 жыллары болганлагыа жашау алагыа энди башлангангын бийдирирге. Бар кыйынлыклагыа да къарамай, игиликте, ахшылдан юлго аларгыра итиндег кереклисин юйретирге», - дейди Светлана.

Ақыры 2-чи бетдеди.

«Эски жырларыбызны жангыртыргыа, эрттегили адетлерибизни уа къайтарыргыа сюеме»
3 бет

Кюнде куйген бизни ДНК-бызга хаталыды
3 бет

Патриот сезимлени кюзгагыан ышанла
4 бет

Айбатландырылган классла бла спорт зала сабийлени сакълайдыла
3 бет

Деменгилиликни, сыйлылыкны эм батырлыкны белгиси

Ахыры. Аллы 1-чи бетеди.

Биогюнлюкде Россейни кырай байрагы битеу шаарларда административия мекямады кыраыды, китлапда, дефтерде ишленди. Интернетте кеп сайтла басмаланылды. Аны танымаган, кермеген адам хаза табылар. Алай ак, кек, кызыл тюрюне кылай магынаны тутканлар кепте биле болмазла, баям. Алай тарыхчылары да ол жаны бла оюмлары «торло-торлодоле. Бирлени айтканларына кере, акы – таза ниетлени, батырлыкны, намысылыкны белгиси. Кек – христиан динде Сыйлы Богородицаны тюрюсюндө, девидиле. Кызыл а кыралыбыз деменгилигин, кочполюгон кырозтеди.

Баша тарыхчыла уа тюрюслени Россейни тарых регионлары бла байламыз этедиле: акы – Ак Русь (шөндөгю Белоруссияны жери), Кек – Малороссия (алгы алай Украинага айткандыла) эмда кызыл – деменгили Русь (кыралыбызны шимал-кюнчыгыш жаны). Байрам 22 августа нек белги-

ленеди? 1991 жылда 12 июньда РФ-ни биринчи Президентин айырула болгандыла. Ол кюн Москваны ара майданна милте бле адмандыла жыйындыла эткенде, ала кыралды акы-кыкызыл тюрюню байраклары бар эди. Ол а Россейни жаныргыяны белгиси болганды.

Москвада Правительствону июньда уа кызыл байракны орунуна ючюрюню белги 1991 жылда 23 августа кырозоледи. Ол кюн РСФСР-ни Баш Советини кезууден алгач бардырылган сессиясында ак, кек эм кызыл ызыладан кыралган байракны Россейни миллет белгиси санауу юсюндөн бегим кабыл кырозоледи.

Кылай алай болса да, биогюнлюкде Россейни байрагыны кюне битеу регионда да энчи хазырандыла, анга атап, ректорду кыралдыла. Сөз ючюн, 2011 жылда Чечен Республикада бек улуу байрак кырозоледи. Аны Ойхара эм Центорой деген элпени тиркешкен бек бийик кыагыга жайган эдиле. Байракны бийиклиги 70, кенлиги уа 150 метр болганды.

2013 жыл а владивостокчуланы эсперинде кеп жылга кыаллыкды. 22 августа 30 мингге жууук шахарчы Золото Риг бухтада ара кыралды жыйындандыла. Хар адманды да кыолунда ак, кек, нага кызыл байрагы болганды. Халк бирге жыйлып, узунлугу 707 метрге жеткен «су» байракны кырагандыла. Буш Гиннесини рекордларыны китабына кийригенди.

2014 жылда уа Омскда 225 самолет тизилип, кекде ючюрюню байракны кырагандыла. Ол жылдан башлап, бу кырал байрам Кырмада да кыуанчылы болгөнөди. Жарым айрыкам Россейге кыайтканна аталып, 2014 жылда Симферопольда кенлиги 150 квадрат метрге жеткен байракны жайган эдиле. Ол а кыралыбызны битеу регионларын да кептирилген гитче журнула бирге кышулуп тигилгенди. Аланы хар биринде уа кырымчылагы алгы айтканда, тилекте жазылып эдиле.

Басмага **ТИКАЛАНЫ** Фатима хазырлаганды.

Социал проблемаланы тамамларга алланып

Ахыры. Аллы 1-чи бетеди.

Ставропольдан Юлиана Важничей а «Память поколений» проектинде Кавказ ючюн сөрмешни фестивалын кыраганды. 1942 жылда Пятигорск шахары кылай кыроулаганларын кырозоледе изилгенди айтханды. Мында сз бурунча «жамуатыны башчысы», «граждан журналистика» дегенча темала бла байламы башха ишле да бар эдиле.

Окытуу программа

Форуму эки сменасына да эки мингден аслам адам кыайтханды. Ала программага кере отуз тюрлю бөлүмдөн биллимерин ёсдоргодеди. Окытуу эм маданий жаны бла программага башчылык эткен Любовь Крыкина быйыл ол программа төрт кунден беште дери созулган, хар адам да эм азындан ол темага жорланган семинарда болууга эм тапканын билдиргенди.

Бир ыйкыны ичинде хар

сменада да мингге жууук адам кюн сайын отуз тренингти жокылагандыла. Андан сора да, кышак халда 28 майдан ишленди. Ингр сайын бардырылган концертлени уа бу жол жаш адамла кеслери сойгенча кырагандыла. Кермочно ярамараксында уа бирси жылда хорланган 46 проект кырозоледи. Быйыл лекторлары бла тренерлени баш борчлары жаш адамла кеслери жашаган регионны комплекс халда айнытуу теренрек сөзөрча этерге эди.

Форумда кыонакыда Россей Федерацияны Президентини Шимал Кавказ федерал округда толу эркинлик келеси Олег Белавенце, регионлары, федерал структуралы таматарлы, депутатла, белгилли спортчула эм культура ишчиле болгандыла. Жаш адамла врач-педиатр, Сабийге жеткил хисогия эм травматология болушук берген имтигити институту президенти Леонид Росаль,

ТАСС информмагентствону таматасыны биринчи орунбасары, журналист, тилманч Михаил Гусман бла тюрюслени да бек жаратхандыла. Быйыл, хар замандача, СКФО-дан тышында Россейни

56 регионундан эм тыш кыралладан да келечиле кыайтхандыла.

Интернет материалларына кере **КУРДАНЛАНЫ** Сулейман хазырлаганды.

КОНТРОЛЬ-НАДЗОР СЛУЖБА

Багга бичиуню ёлчеми - кыаллай бир бузуклыккуну ачыккыла угчай, ала не кьадар аз болурча этиу

Кыбарты-Малкларда эм Шимал Осетия – Алания Республикада ветеран эмда фитосанитар надзорлуккуну этюу жаны бла федерал службаны (Россейхознадзорну) Управленисы К.М.КАУ-де кешеш бардырылган. Аны ишине бу ведомствон, Роспотребнадзорну, Эл мюк министрствону, Ветеринария управлениы эмда вузну таматарлары бла келечилери, эл мюкде урунганла, предпринимательле да кытайшкандыла. Жыйылууну баш темасы Россей Федерацияда контроль-надзорлук сферда шөндю бардырыла турган реформаны энчилкери бла шагьрейленуу эмда кезиулю ишени кыяматлыгынын сөзюу болганды.

Россейхознадзорну Управленисыны башчысы **Рустам Абдулхаликов** кесини докладында шөндю кыралда хайыранлыгынын контроль-надзорлук системаны кыяматлыгы артык иги болмаганын белгилегенди. Юлгоге, Россейде, айынган кыралла бла тенгешдоргоде, производствода өлгенлени саны – ючү керге, да тошоудан өлгенлени – төт, аракындан ууланганлары саны уа 20 керге артык болды. Тюрлю-тюрлю бөлүмдө хар жыл сайын эм артык 1.7 миллион тинтүүлө бардырылганда. Алай андан халда онбеш процентинде ачыккылаандыла улуу хатага келтирмилге болуук шартла.

Контроль-надзорлукню биогюнлюкде эки жоюден артык тюрлюсю хайыранылады. Предпринимательге уа борчу халда толтурууга керек болган эки миллион чакыкы излем барды. Аны хатасындан бизнесни кыоранчыларыны ёлчеми, битеулю кырал продуктну (ВВП) беш процентине жете-жетмез болды. Предпринимательге этген кыоранчылары 90 процентин уа эки, керексиз шөндю дунияда хаза маганысы болмаган излемлени толтуруу бла байламдыла. Жагыс система уа алай кемчилликден кыруу болууга керекди. Аны кырай барган кезиуде предприниматель жамуатыны айтканында да кыулак салырга тийишлиди.

Энди кыралып башланган системаны юсюндөн айтханда, управленианы башчысы аны кыяматлыгынын ачыккылаган былай шартла келтиргенди: производствода ачыккылааны эмда өлгенлени саны келер жылга – онбеш, 2024 жылга уа – 50 про-

центге азайырга керекди. Предпринимательге административ басым да алай бирге селбиринди. Тинтүүлө жалаңда эм кырокулуу жерледе бардырылгыча керекди. Баям, атом электростанцияны бла гюле сахан тюрюни тенгешдоргоде, аланы магыналыгы эмда терекедегиле кырокуусулугу иги да башха болур.

Болууну былай халда сюзюу система контроль-надзорлук иш бла кыорешкен хар ведомствода 2019 жылга дери синдирилгилге керекди. 2024 жылга хазыланган кыралган системала болган излемле толусулай жарашдырылып, хар кимге да ачыккыла болууга керекди. Шөндю хайыранлыгынан – бузуклык этилгенден сора жууапха тартыуу изилген системаны орунуна бузуклыккыла профилактикасын эм башына салган келиге тийишлиди. Ведомстволаны ишени кыяматлыгынын белгилегенде, ала нелай бир бузуклык ачыккылаанларына угчай, аланы кылай биринде болурмазча эткен ишлери не кыараллыкды. Дагында келер жылдан башлап, инспекторлары ондургууга да аслам аз болууга башлагыра

керекди. Ол улуу келлюлюк, улутхачлык дегенча алай кыруу залпадан кытуулугуна себеплик этерикди.

Кеси таматалык этген ведомствода да бу жаны бла не мадар этиленин, мындан арысында болган планны юсюндөн да билдиргенди Рустам Абдулхаликов. Ведомствону арт жылда контроль-надзорлук ишени эсеплери тура этгенди, аны бардыруу бла байламы аклада эмда норматив документледе болган тюрленуле да шагырьейленгенди.

Управленианы жерчилик, урукчулук эмда ветеринария сфералада контроль-надзорлук бла кыорешкен бөлмюлорун таматарлары да кыкыша отчыларын кырозоледегенди. Ала анда асламында кылай бузуклыккыла тюрбегенин билдиргенди, аны ючюн административия эмда башха тюрлю жууапх тартуу иш кылай бардырылганын айтхандыла, жагы излемлени дурус кыроленгени да белгилегенди. Ызы бла жыйылууга кыатышканын сорууларына жууапла берилгенди. Жагыс системаны синдируу бла байламы оюмла да сөзюлгенди.

УБАШЛАНЫ Мурат.

Кыайгырыу

Кыйын болумга тюрюнгелеге эс тапдыра

Өзбур районда бир тюрлю сылау бла кыйын болумга тюрюнгелени саны аз тюрлюдо. Алагыс социал болушук берген комплекс кыралында келгенлери болушук тапдырадыла. Азы ишленгени быйыл жыйырма жыл болдо. Ол тюрлю-тюрлю жумушлары тамамлайды. Ол санда адамаланы юйлерине барып болушкан эки бөлүм барды. Ала саулай районда кыармашадыла, эсепде турган 295 адамга кыарайдыла.

саулыкларына да игилендиргенди. Кийимле бла да жалчылгандыла.

Терк болушук беричуу кыууу да жыйырма адамга, асламысында пенсиячылагы, эс тапдырады. Эм улуу сурани киондозго стацонардагы. Мында улайгылангы, сакыталгы юч керг ашатырга, медицина эм культура жаны бла жумушлары тамамлагы онг барды. Жай кезиуде сабийлери бла анала да кеп келгенди. Быйлыны биринчи

кюнчю кыайгырылады. Арада ала окуудан бош заманларын да бир тюрлю ишде кыармашып өтюрюрчча этерге керешедиле.

Быйыл профпактика кыралла бла бирге кыуагылы юйлорлени тез жолга салыу мурат бла сөз иш тамамланганды. Аны хайырандан ючюрюню сакылагы кыолдан келгенди, биогюнлюкде ала бирге жарашып жашайдыла.

Арада чач кырыкычуу эмда кийимле тигичуу мастерскойда ишлейдиле. Социал службала

Кибюсю элдеде жашайдыла. Аланы продуктла бла жалчылгандан сора да, аз этерге, юйлорин, арбааларын, тегерек-башына тазарлауа болушадыла, башха затла бла да себеплик этедиле. Дагында психология эм медицина болушукла да бериледи. Саууулагы уа эки кыралды.

Быйлыны биринчи жарымжыл социал ишчиле битеу да 52,3 минг жумуш тындырылды. Арада жыл санлары келгенлеге, сакыталгы, кеп сабийли эм кылайысы юйлорлеге социал болушукну терк беричуу службала да барды. Ол кеси кыраган кыуууну хаксыз жылы аш бла жалчылганды. Азык, кийим эм инсанга биринчи керек болган башха затла да келешеди. Быйыл 250 инсанга бу жаны бла 7730 керге болушук берилгенди.

Дагында спонсорлары хайырандан 1294 сом багысы аш-зыккы журунжа жарашдырылып, 56 адамга юлешингенди. Ала

жарымжылда төрт жанадурулык ачык бардырылганды. Атадан бири жыл санлары келгенлеге бла сюрюнюн сынагылагыла жораланганды. Ала мында кече, кичи да жашарча да этилген эди. Саулай да алай 110 адамга кыарланды.

Юйюрге бла сабийге психологика болушук берген бөлүмюн бочуу а - кыйын болумга тошкен, бирге жашауу эмда, кыуагылы юйлорлеге эмда эсизюлеге себеплик этюду. Биогюнлюкде алай 369 адамга эс тапдырылганды. Аланы кибюсю акызыллык болмаганында. Быйыл кеп сабийли, кыйын болумга тошкен эм толу болмаган, дагында сакыталгы кыраган ююден артык юйюрге белелик этилгенди.

Бусагында социал патронажда эсепде 95 юйюу турды. Сабийли келерин алагында кыайгы аталары бла аналары эмда ахулары алагы кек-кыулак болур

эсепде турганлыгы ала льготала кыарайдыла. Биринчи кыралда аланы жумушлары учуракды. Быйыл алагы битеу да 1420 адам келгенди. Саулай алып айтханда, ала этген хайырыны ёлчеми жоз минг сомдан артык болганды. Ол ахча араны молк-техника базасын айнытырга кыоратылышыды.

Социал жаны бла мониторинг бардырылгыча, болушук изилген категориялагы тийишли халда кыарчылар учуреденинда методика эмда консультация бөлүмле ишлейдиле. Ала башха бөлүмлени ишлери не да багыс бичедиле, тиркешкырамышыра амалла жарашдырадыла. Быйыл аланы барына да 2155 адам келгенди. Алагы 80 мингден артык жумуш этилгенди.

Аналогий ТЕМИРОВ. СУРАТДА. социал араны кюндоз кыраганга бөлүмчю ишчилери.

Пенсия фонд

Оялары чекленгенлеге ахшы амалла кырайдыла

РФ-ни Пенсия фондуну республикада бөлүмюндө сакыт адамла жумушлары кыйынсы тамамлангыларында дайым кыайгырадыла. Ол мурат бла фонд «жол картаны» планын толтурады, анга кере, чекленген оялары болгандыла мекямагы кыралчыра, транспорт, информация эм связь бла хайырлангыча мадарала этилгенди, жууула кетериле.

Фонду битеу мекямагында эки оборудовани салында, бу жумушла кылай толтурулганына кыраган ишчи кыуам да кыралганды, анга сакыталгы

Анда чыгарылган битеу информациялагы, ала узун не кыкыша болгандылары кыармай, энди тынгаларыла да жарайт, ол а сакыталгы ажай да, тапды. Аны ючюн сайтда «Для слабовидящих» деген бетин ачарга, аны башында менюга кирип, тести кылайыны тынгалары сойюнгизини «мышка» бла белгилеп, «воспроизвести» (F2) деген кнопочканы басарга керекди. Ден билдиргенди фонду регион бөлүмюню пресс-службасындан.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

КАДРЛА

Усталыгыгызыны ёсдорюрге итине эсегиз...

2020 жылга дери Россей Федерацияны ёсдорюрге кюню организациаларыны ончуларыны хазырлау жаны бла кырал (президент) программа жашауда андан ары бардырылды. КМР-ни Экономиканы айнытуу министрствонундэн битеу билдиргенлери, 2017-2018 окуу жылында спецциалысты хазырлау жаны бла конкурс 21 августа башланганды. Документлени 15 сентябрьге дери берирге жарарыкды.

Окутуу (550 сагыт) социал менеджмент (саулык ишчилери), 2017-2018 окуу жылында спецциалысты хазырлау жаны бла конкурс 21 августа башланганды. Документлени 15 сентябрьге дери берирге жарарыкды.

Окутуу (550 сагыт) социал менеджмент (саулык ишчилери), 2017-2018 окуу жылында спецциалысты хазырлау жаны бла конкурс 21 августа башланганды. Документлени 15 сентябрьге дери берирге жарарыкды.

соти-менеджмент жаны бла квалификацияны ёсдорюрге да болушук (120 сагыт).

Ахча федерал (42 процент) эм Кыбарты-Малкларны (24 процент) бюджетлеринден бөлүндө. Калганыны а (34 процент) абитуриент кесинде аны биллимин ёсдорюргеге тийишлиди. Курс болгандан сора уа хаксыз тыш кыралык предпринятиала да сынамны ёсдорюрге онг барды (1 ыйкындан башлап 3 айга дери).

Программага кыатышырга сыйгенлери бир нечча излем барды. Биринчиден, бийик биллимин болууга, ишчи стажи бек аздан 5 жыл, онучу кыуулукда уа 3 жыл ишлерге тийишлиди. Гитче эм орталык бизнесде уа

– 2 жыл. Дагында кандидатла тыш кыралык тилени билсе игили. 40 жыллары толмагандылагы эчки эс болушукда. Окутуу программа бла <http://pprog.ru> деген сайтда шагьрейленгиле онг барды.

Кандидатлары республикадагы кесини кырады. Россейни халкы мюкюне онучу кадрлары хазырлау жаны бла программага кыатышырга сыйгенле толу шартлары КМР-ни Экономиканы айнытуу министрствонуну официалый сайтында (<http://esopolukbr.ru/>) билрге болушукдула. Соруулары болганла бу телесон 40-номерге селешигиз: **8(8662) 40-97-04.** Кырал программа жашауда 1998 жылдан бери

бардырылганын айттырга тийи. Ала РФ-ни Президенти 1997 жылда 23 июльда кеп салган «РФ-ни халкы мюкюне онучу организациаларына онучу куулукчулары хазырлау юсюндөн» 774 номерли указыны тийишлиликте толтурулады.

Басмага **ТОКЪЛАНЫ** Фатима хазырлаганды.

- Аскер, театр бла байланыш ишн кылаи сыйлашса? Көпөлүк ала улуу магнаа бермейди. Юйорюнг а апа кылай кыргандан эди?

- Сабийлигимде торлю-торлю кинолагы кырап, артистлени ойнаг-анларын жаратып, кесим да аллай болукма деп турган эдим. Школда, маданият юйде бардырылган байрамлагы да дайым кыатышканма.

- Абдан класслада болганымда уа, ол мураматы бир жанлы этип, кесими тарых жанлы бла окууга хазырлаганма. Ставропольну кырал университеттени документтерни бергенимде, ктырындашым Мызыланы Аубекир,

- Кертисин айтканда, мен орус бөлөмде окугубаным ючюн таулу театрга келишаарламы деп сагыш эте эдим. Студентлени арасында ойнаг-анлыкты, мында уа кесимден абданла, бютонда профессионала болганымса сагышлана эдим. Бираздан ангылган эдим окууда бла театрга бардырылган спектакльлени бир бири бла тынгеш-диричча болмаганын. Нек дегенде профессионал адамла бла ишлеген тынчы, кесим да аладан көп жангы затха юйргөннелги турса. Репетициялада кыйналмайса.

кеledi эсиме жангыс да. Сөзлери ми да репетицияда билип кыоочумуа.

- Жыргал а кчачан башлаганса? Юйюгюзде уа барымдыла сенча факхмулары болганла?

- Анам, аны жанындан бир кыауум эгечим да кыбузда уста согыдыла. Атам а - гитарда. Сабийлигимден бери да анга тынгыларга бек суйгемме. Бир аяк замандан а кесим да юйргөннелге.

- Сахнада жырларма деб а хазна эсиме келмегенди. Театрга ишле-генлени союзу бу зат бла юйрешен артистлени араларында конкурс бардыруучуду. Бизден да ары юч

Көпле этгенми жаратханлары ючюн кесим бу жанлы бла да сынар-гыа умуг этем. Мени аллай итиниюмо эслеп, Жангорзаланы Мажит бла Мамайланы Фатима концертлерге кыатышчыра «Ариуум» деген жыры береди. Биринчи кере Жангы жыгыга аталган «Акь байрамда» сахнага чыгма. Андан сора уа Мызыланы Мурадин бла «Кыайда суйгемин, кыайда?» деген жыры да жаздырганбыз.

- Сахнага, кыарлагыа юйргөннел адам аны излегенли турды, дейди-ле. Сен да алаймыса?

- Бу ишни сайлайма дегенимде, жуукларымдан биреу да айткан эди кыарлагыа юйргөннел кыалсанг, аланы кыурда излегенли турлукса деп. Алай боллук туйюлме дегенлигиме, юйргөннелми уа аныгалайма.

- Театрдан, сахна жашаудан кетип кыайр умугун барды деп эшиттемме.

- Мен акыял этгенден, адам бир жерде туруп турурга керек туйюлдо, не жанлы бла да өсере керекди. Театр иги болганлыкты, башим ишледе да кесинг көрсенг, балим алсанг, айынсан анам болмаз. Алай сахнаны кыарлагыа демеиме. Арт заманда эски, унутулуп турган жырланы жангыртып, макьамларын да толперирип, жангы жашу берген адет чыктында. Аны мен да бек жаратама.

- Аны себепли аллай чыгармаланы жангыртып, тыгылаучуланы кыуурада турурга суюме. Гитараны согул эки жыр да жарашдырганма. Дагыда бизни эски адетлерибиз унутула барадыла, ол а бютонда туйларьбызда эсленеди. Барысы да бирча өтеди.

- Мен а бир жуугуму тоюнда галчи болуп, адамланы булжуп турган эдим. Андан бери көпме аны жаратып, керти да кесибизни адетлерибиз сейир болганларын анылап, туйларьна чакырганлай турдыла. Мен да анга бек ырамыса.

ШУНГАРЛАНЫ Аминат, МАХИЙЛАНЫ Шахманы кызы.

«Эски жырларыбызны жангыртырса, эрттегили адетлерибизни уа кыайтарырса суюме»

аз торлю болмайды деп, СКГИИ-де «Актёрское искусство» факультетте да бердирген эди кыагытларым.

- Юйде акисине да киргенин билгендеринде уа, узакгыа баргандан эсе, мында кыайларымы тийишли кереди. Алай бла актёрга окуп башлайма.

- Диплом ишибизде төрт торлю оюна көргюзторге керек эдик. Бизни юйреткен Атырзаланы Магомет эки спектакльде да баш жигитлени рольларына мени тийишли кереди, кыалган акисинде да магналы персонажланы берген эди.

- Ызы бла, окуууну да бошагыныч, Малкьар кырал драма театрга иш-лерге чакырадыла. Ол кезиуде энци салына турган «Ревизор» спектакльде эки роль да берген эдиле. Аны бла тынг а сабийлигимден бери итинил турган «Балкыра» ансамблге да барып, кыауум заманын төлсеп турганма.

- Сахнада бир-бир артистле бир-бир абызыраган этеди, сөзлени унутуп да кыюдыла. Сенде уа алай болуучумуду?

Факхмулу инсан неде да факхмулу деп бошдан айтылмайды. Булууну жаш Сарбашла-ны Аскер да аллайладан бири-ди. Биююлюкте ол Кыулийланы Кыайсы атлы Малкьар кырал драма театры алыч артистлеринден бириди.

Аны «Чонай», «Тартоф», «Философияны доктору», «Учхан жулдыз» эмда боша спектакльде ойнаган рольлары бла танынгана, суйгелне да аз туйюлдо. Дагыда торлю-торлю концерттерде аруу жырла айтып кыууандырады. Жаш тейюге да ашкы юлюг көргозтеди. Биююм ол бизни ушакь нөгерибизди.

Аны айтханым, окууда бир аз кыорксам да, мында коллектив иги болганым ючюн сахнага чыгып бир кере да абызырамаганма. Берилген рольланы билип, кыаруулагыа кесими иги танытырса, эслеринде кыайлыра ойнарга керекме деген акыял

адамны жиберирге керек эдиле. Ол кезиуде Гергьокчаланы Халиматны бла Мызыланы Аубекирни сайлайдыла. Ючюнчю уа мени тийишли кереди. Башийланы Фатима кыоуз согулуп, «Тиширьюла» деген жырын айткан эдим.

Ишакыни ТЕМУККУЛАНЫ Аминат бардырды.

САУЛУКЪ

Кюнде куйген бизни ДНК-бызга хаталды

Кыартайма деп кыоркмай, кюнде кыаллай бир заманы турурга жарайды деген соруу арыкь болуп ючюн не ашарга керекди дегенге ушайды. Быллай оюмга

алим, биомедицина технология эми кыартыккыны генетикасы жаны бла аскерт. «Иму жашууну көбейтир ючюн» фонду вице-президенти Юрий Деигин келгенди. Ол адамны чархы загарины кыалай көтюрнгенин юсюенден ахыр илму-медицина эселени «Комсомольская правда» (Ит. Кр. ру.) радиода «Схотники за мидами» деген беридуе келтиргенди.

Машиналаны терезелерича кыара болуу

- Мен алгач загар не болганын, терини теринденде клеткалагыа ол кыалай кыатылганын айттым да,

кюнде кыаллай бир турурга жараганын, ол сизге керекмиди, туйюлмюдо, кесигиз оюоу этигиз. - дейди сөзюн башлай Юрий Деигин.

Акь терини хар ким да жараткан алтын-мор, бирде уа кызыл-шоколад тюрсон алганы аны ДНК-сы бузулганын бла байламды. Алимге айтханларьча, ультрафиолет териге сингенде, бек алгач ДНК-ны чачады. Андан сакьланыр ючюн, бизни клеткаларыбыз - меланоцитле - меланинни чыгарып тебиреди.

Ол машиналаны ичери-не кюн таякча кирип, аны бузмаз ючюн, терезелерин кыарган этгенби ча болады. - деп аныгатады эксперт.

Клеткала кыайры кетеди

Жарьсугыа, кюнню туйюнде кеп турган заманда клеткаланы жангыс ДНК-лары бузулуп кыалмайды, ала ауруп да башайдыла.

- Клетка, аны ДНК-сы ультрафиолетни хатасындан чачылганын сезгенли, кеси кесин өлтүредди. - дейди Деигин. - Иммунный система, клеткала өлпөк тебирегендерин билгенли, чархы аладан тазалар ючюн воспаленин башалтады. Загардан сора теригиз да аны ючюн кыообайды - өлген клеткала алай бла кетеди.

- Елген клеткала кетип, ала ны орунларына жангы, жаш тери жаратылыр эсе уа?

Соруу

Крем а болушмаймыды да?

Крем жакьгандан сора теригиз кыаралды тюрсон ала эрис, клеткаланы ДНК-лары бузулганын (терини кыоруулаган меланин чыгарылып бошанганын) билгиз.

Кремни жакьганлай, теригиз акыял кыала эсе уа, кюнде кыоркыуусуз тураллыксыз.

- Болуп, алай бузулган ДНК-лары бла битеу клеткала чардан кетмей кыайлыра деген кыорктуу да барды. Аланы талайы, адамда кыалып, онкология процессенин кыозьгарга боллукдула. Биз не кыадар абданаракь бола

Меланомадан жакьлан

Загар терини кыартайтхачи эрттеден да белгилиди. Дерматологга эсертгенлерича, аны алайлыгына көп тинтиуле шагыятлык этгенди. Адамны жыл саны жете келгенде ультрафиолет - «фотостарение» - бетни, бюннун, кёкюрктер терисин кыартайтхачи баш сылтауларындан бириди.

- Айтханымча, чархны клет-

каларыны ДНК-ларын бузуу ракны талай тюрлосюн кыозьгарга боллукду. - дейди Юрий Деигин. - Сора көп адамланы кыатышчулары бла бардырылган тинтиуле жаш заманларында сол-ларийлеге жорюрге суйгелне меланомадан аурурларына (ол а онкология ауруулары эм осал тюрлосюдо) кыоркуу бек уллуду.

Анда меланинни чыгаргьан меланоцит клеткала ДНК-лары тюрленгеннини неда бузулганын хатасындан рак клеткалагыа айландыла эм терк-терк жайылып тебиреди. Алай бла ала адамны саулай чархны аладыла эм өлюмгө келтиредиле.

Анна НИКОЛАЕВА.

Ол кезиуде D витаминни асламлыгы да кыоркыууду

Кюнде турурга кимден да бек сулуук, шамал, кюн аз тийген жерде жашагана излейди. Россейлияде ола аны сонандыла.

Эрттен бери да келген оюмга кере, россейлияде D витамин жетпейди. Кюнде уа, охай да, ол иги чыгарылады. Аны ючюн бизни адамларыбыз аямь загар алырды кирешеди, аны бла чеклемей, витаминге да ичеди. Анкыяланиганы уа, ол витамини мародаан көп болса, тоду да жетишкен замандыча, заранды.

Британияны миллет саулуку сакьлау службасы таянган шартлага тийишлидик, гиперкальцемия (ол D витаминни көпюлюгөндөн чыгыды) адамны жашоуна кыоркуну салырга боллукду. Кыанда кальцийни өлчөми эседа, ол а тамырагыа, жорюкге бля бийреклеге хаталды. Бу эсепле медицина илмуну арталыда тюрлендирирге боллукдула. Нек дегенде хар заманда да D витамини адамга жоландо да хайыр келтиредди деп тургандыла. Ол а алай туйюл кереме.

Да сора не амал? Энди D витамини

ден керини туруйсы? Угыай, дейдила Британияны миллет саулку сакьлау службасынн специалистери. D витамини, мародаан озмоса, чархыбызга бек керекди.

Диетологга уа 70 жыллары толмажырады кюнине D витаминни 600 МЕ-си (халкыла аралы единицасы) керекди, деп юйретеди. 80 жыллары толмажырады уа андан кёбюрөк - 800 МЕ, кыаганакылагыа э - 400 МЕ. Алай кыагыа ёшон сют ичирмей эсигиз, D витаминни бермегиз, сатып алынган ашдо ол

алайсыз да кереклеси тенгли барды.

Быллай өчмелдеде ол сюеклерибизни кыаты этеди, жорек аурууладан, диабетден, склероздан, ракдан бля муабетти туруудан (депрессия) сакьлайды. Сора артыкь семизликни кетериге да болушда.

ЭСЕРТИНИ: D витамини треска чачьканы боурууду, вакыны сарысында, жауу тенгиз чачькылада, лисичкала эм сморчки жууалада (грибле) көпду.

ОлеГ КОЛОСОВ.
«Комсомольская правда» газет.

Хар саусузну жарьсуйун жорегинден өтдюреди

Не торлю коллективге да башчылык этерге, багыу ишни да бардырырса, аны бла бирге уа менсимеген, адепли, халал жорекли болуп кыайлыра алай тынч туйюлдо. Черек районну больницасыны баш врачы Аккылына Махти ма аллайланды. Кыйынлык соруп келмейди деп халкыда бошдан айтылмайды. Ол сөзю кертилинги мени юйорюм толусунлай сынады. Билией турганыбызны болуп кыалган авария жаныбыздан суйген адамчыбызны - соудкычуьгьызу - арабыздан алып кетди. Мен кесим а, туу жерим кыалай, реанимацияга туюшом.

Авария Черек районда болганы ючюн андогы больницага жатдырыла. Кыйын кезиудеде кыатымда Махти эмда боша врачла болганыларына Аллаха шукур деп турса да, аланы отурулуукларын, кыайрындан келгенин, келмегенин окууна амаганыннан сезгенлей турганма. Ол а бек багыланды.

Аккы улу уа хар саусузну жарьсуйун жорегинден өтдюреди. Эштода, да алгый адамланы жоллары келтирдиеле медицина. Кыйын кезиудеде манга болушханы, эс тапдырган, жан аурутханы ючюм да анача, адамча да жорегини теренинден испас этеме.

Больницага кюн сайын көп саусуз туюшеди. Аны себепли андо иш тынгылы кыуралгыа керекди. Ол борчун уа жалаңда билими, хунери оюучу тамамалыккыды. Алай мында адамлык шартны магнасына да бек уллуду. Ахшы адам, усту бар, хунери оюучу Аккылына Махтиге саулуук, насат да тежейме. Аны атасына бла анысына алай иги жашны, чыныт туюлууну өсдюрнгенлери ючюм да испас этеригин келеди.

ШУНГАРЛАНЫ Аминат, МАХИЙЛАНЫ Шахманы кызы.

Кытапхана

Быллай сөзлюкле бла алай көп миллет махтаналлык туйюлдо

Бу кюнде Россейни Илмула академиясыны Кьабарты-Малкьар илму арасыны Гуманитар тинтиуле институту ана тилибиз бла юйрешкен бөлуюмо алимлери халкыбызга улуу суугь этгенди. «Кыарачай-малкьар тилин синонимлери сөзлюгюн» чыгаргандыла.

Аны илму редактору филология илмуланы доктору, профессор Гузеланы Магометни жашуу Жамалды. Рецензентлери Кыарачай-Черек кырал университети кыарачай эм ногый филология кафедрасынн таматасы, филология илмуланы доктору, профессор Алиянны Казийн кызы Тамара бла Х.М. Бербеков атлы Кьабарты-Малкьар кырал университети малкьар кафедрасыны профессору, филология илмуланы доктору, профессор Дюдуланы Туюканы кызы Аминатдыла.

аны чыгарырга улуу себеплик этгенлери да белгилери ашды. Тоз да кытап тынгылы болганлай, ана тил бөлуюмо тинтиучулери кыайлыра магнана жаны бла мындан кем болмаган ишни алындыла: «Кыарачай-малкьар тилин антонимле сөзлюгюн».

Былайда Жамал ана тилин бөлуюм этген ишлени араларында «Современный карачево-балкарский язык» деген илму кытапын экинчи кесеге да чыга турганын сагынганда. Андан сора да, илмучуланы ол кыаууму «Кыарачай-малкьар орфоэпиялы сөзлюк», «Словарь филологических оппозиций» дегенча улуу ишле бла да юйрешкирлени белгилгенди.

Сагынылган институт

ну кыарачай-малкьар тил бөлуюмоуо башчысы Мусукуланы Борис айтханга кере уа, бу сөзлюккени синонимлени жалаңда тазалар киргенди. Февралдан башлап, жыйылган затха редакторлукь этилгенди, ол заманда беш торлю паронимден (шитилгенлери жуукь болган, башка магнада жорютлөп сөзле) тазаланганды да иш, аланы кеслерини энци кытаплары болурга керекди малкьар тилде, дегенди ол. Борис сөзлюккени жарашдырыуда секторну алимлери битеу бир кыарачай-малкьар тилге бир торлю бир жетежыкы болган сөзлюккени эм илму ишлени жыйырганларын да белгилгенди.

Сөзлюк хазырлау - бек жууалы ишди. Бютонда боша халкыны асламында болмаган тюрлосюн жыйып чыгарсанг. Ол себелден бу ишге кыйын салганла да асламыда. Юч-төрт жылы ичинде бу иш бла филология илмуланы докторлары Гузеланы Жамал, Улакьланы Махти, Мусукуланы Борис, филология илмуланы кандидатлары Махийланы Людмила, Апполаны Алим, Кичмезеланы Лариса юйрешгенди. Бери юч мингге жууукь синоним киргенди. Алагыа юглюле суратлау литература бла фольклордан алынгандаыла. Хар бир сөзю магнасы кысыха аныгатынады, грамматика, стиль, диалект, регионализм энцилик белгиленеди.

Миллетини сөзлюгюм, башка илму кытапланы да излегенле Голково атлы орамда «Кытап арада табарга боллукдула.

КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

Гузеланы Жамалны, ол а ана тилден элли беш кытапны авторууду, төрт доктор, онтерь да кандидат хазырлаган профессорууду, айтхана кере, бу иш эрте бошланганды. Юлголе алырча, бир-бир улуу халкылада болма, синоним сөзлюккери бла көпме махтанарча туйюлдо, бютонда бизни тюрк бутатына кирген тиллени алыска. Ала уа кыагыа төрт болушда.

Бу кыйын заманда илмуизем институту таматарлары

Кѐрмюч

Патриот сезимлени кьозгъаган ышанла

Бу кюнде Мальбахов атлы библиотекеда «Деменгли кьырланы белгиси. РФ-ни Кьырлар байрагыны конюндеген ат бла улуу кермюч ачылгъанды. Аны право информацийны публичной бѐлюмо, шахар абонемент эма окуу зал кьургазандыла. Анда Россейни кьырларлыгыны, белгилерине аталган газет, журнал материалланы, киталланы бла суратланы кѐп санда керюрге боллукъду.

«Совет Союзу заманы алып кьарасакъ, патриот сезими кьозгъарма материалла бек кѐп эдиле. Аланы монографияда, басмаланган статьяда, летописьде, дагыда алагда ушаш затла

тобешиуле, ингриле да боллукъдула. Анда ишленге китап окуучулары араларында «Сен а Россей Федерацияны юсюнде не белесеңи», «Россей Федерацияны бай-

ХАЗЫРЛАНЫ Айтбатларылгъан классла бла спорт залла сабийлене сакълайдыла

Чегем районну администрациясыны билими беруи управлениасыны, Ол тошоуге кьажу инспекциясыны, Росгвардияны бѐлюмою, ОМВД-ны, район болмишаны келечилеринде кьуралган комиссия муниципалитетде школла жангы окуу жылга квалай хазырланганларыны юсюнде билдиргенди. Тинтиуени кезиюнде ремонт ишлени кьачествосуна, тиийшли документла квалай жарашдырлыгъанларына, санитар болум мардагъа келишгенине бла кьалгъанына эм кьорькусузулукъну жалчытуу не халда болгъанына кьаралгъанды.

Былай Гинюкюну школуну спортзалы тынгылы жангъартылгъанды. Энди ол окуучула физкультурла дегерге чьрмаусуз жюриора, спорт бла да кьореширча бол-

берилгенди. Ол ачагъа пандуслла салгъан, эшик жанланы алышкандыла, коммукациялы ишлени тамалатгъандыла, тургорланы плитка бла жапхандыла, саяушкъ сакълауа эни оборудование да алгъандыла. Кийиниючу жер тап халгъа келтирилгенди, кьол, бет да жылы суу бла жуурча этилгенди. Сагынылган ремонт ишленге «Эл школлада физкультурла эм спорт бла кьореширча онгла кьураргъа» деген программаны чеклеринде 1 миллион бла 265 минг сом берилгенди.

Чегем шахарда «Ручей» сажиде сакъат сабийле тийишли билим алырча онгла кьуралгъандыла. Анда деп «Доступная среда в КБР» деген республикалы программаны чеклеринде 1 миллион бла 738,6 минг сом берилгенди.

Муниципалитет кеси бюджетинден берген ачагъа Чегемде Сабий эм жаш тѐлю спорт юйде бокс, ауур атлетика, шашка, шахмат секциялага жангы терезеле бла эшиклене орнатылгъандыла. Ичлеринде спортюго-бою ишле бардырылгъандыла, керекли оборудование алынганды, коммукация жаны бла ишле да тамалангандыла. Аланы барысына да 1 миллион бла 242 минг сом кьоратылгъанды.

Чегемде олимпияда резервлы спорт школго кой башы да жангъартылганды, ичи да омакъ этилгенди. Ол ишленге 600 минг сомдан артык керек болганды. Экинчи Чегемде да спорт школго бѐлюмою поллары алышкандыла, ичин да тап халгъа келтирилгенди, башка тийишли ишле да бардыргъандыла. Анга саулай да 970 минг сом кьоратылгъанды.

МАГОМЕТЛАНЫ С.

ХЫЙЛАЛЫК Ахчаны кереклисича кьоратмагъанды

МВД-ны «Урванский» муниципал аралы бѐлюмою полициячылары ФСБ-ны Кьабарты-Малкъарда Управлениасыны келечилери бла бирге агропримышленюстда эм улуу ѳлчменде этилген хыйлалыкны ачыклагъандыла. КьМР-де МВД-ны

Аны хайыры бла 650 минг сом кьоллу болгъанды. Ахча молкно кенгертирге, мал аш сатып алырга эмда элчилеге тѐлерге деп берилген эди анга. Алай ол аны кеси сойгенича кьоратханды. Энди бу ишни юсю бла анга РФ-ни Уголовной ко-

Бизи корр.

БЕЛГИЛЕУ Служба кесини хайырлылыгыын кѐргюзтгенди

Уголовной-топтуруучу система (УИС) кьурала башланган заманда анга психология эмда аланы жумушлары керек туюкюлде деп алай оюм болгъанды. Алай артадан-аркта, жууапка таргылган кесин тап жорютоп, аны ишине жангыдан кьараргъа тошгъанды. Шѐндю ол керти да тозуллик адам болгъанын бла кьалгъанын билирге алай спецалисти изленгенди. Алай бла 1974 жылда акыылбалык болмаган амальчыла бла ишленге, артада у следствениной изоляторгъа да алай

усталыклары болган адамла алынгандыла. 1992 жылдан башлаб а психология лабораториялары Россейде УИС-ни жер-жерли органдарында да кьурал башландыла, ол санда Кьабарты-Малкъарда да. Бек алагда анда «Ачыкъ эшиклене коллеринде» тобеширден алгъа бла ушакъ этерге, аланы хазырларга тиийишлиди.

«Психология службаны магынасы уллуду. Ол УИС-де кьуллукъ этерге жаралуу адамланы айырган заманда да бек керекди. Былай

ДАЛХАТЛАНЫ М.

Дата Айтхылыкъ боксчуланы гюрбежиси

Отуз жыл мындан алгъа Тырныаузда В.А. Губанов атлы «Геолог» спорт-саяушкъ кючлеу комплексде, оюн эм гимнастика залладан сора да, боксдан жаруу этерча эл ишлеп башлагъанды. Ол Шимал Кавказда биринчи болганы себепли анга улуу магына берилгенди. Шахарны башчылары да аны ачылыуу не кьадар кьуанчыла халда ѳтерине кьайгыргъандыла эм муратларына да жеткенди.

Ол кезиюде Совет Союзну бла Кубаны боксдан жыйымдыкъ командалары Минги тауда юйренюу-жаруу этиу жыйылууда эдиле, ала уа дунияда эм кючлюлеге саяушкъандыла. Рингин да ала, бир бирлери бла сермешле бардырып, биринчи сынал кергенди.

Анда сора Тырныаузда битеуосоюз, битеуроссей, халкыла аралы даражалы эришуле кьуралып башлагъандыла. Мында профессионал боксунда рейтинг сермешлери бардыргъандыла. Жер-жерли спортчу Доттуланы Ахмат дунияны континентле аралы чемпиону деген атын «Геолог» алгъанды. Аны аты уа жангъа Кьабарты-Малкъарда угъай, битеу кьуралда да боксуну тарыхына киргенди.

Ахматы ол тобешиуюне шахарда, республикада да сейр улуу болгъанды. Трибуналга 600 жер бар эди,

А. ТАЛАЕВ.

«Грозный» боксдан СКФО-ну биринчилиги болганды. Анга округну регионлариндан умутландырган жаш спортчула кьатышкандыла, ала битеу да о ауурлукъ кьауумда сермешгенди.

Анда 60 килограмм ауурлукта Э.Брусу районну олимпияда резервлы спецализацияланган сабий-жаш тѐлю спорт школундан Макьатланы Хасан, спецалистле айтханга кѐре, ол «алтынсыз» судьялары терс оюнулары хатасыннан кьалгъанды.

Аны тренери Кьамуькьуланы Юсюп билдиргенге кѐре, бу эришуге дери Хасан талай даражалы турнирде халай келгенди. Ол Кьабарты-Малкъарны бла Россейни Сауланган кючлери биринчилигинде «алтын» кьатханды. Алгаркыда Тырныаузда озган «А» классны битеу кьурал эришюню финалисти болгъанды. Анда уа, спецалистле айтханга кѐре, ол «алтынсыз» судьялары терс оюнулары хатасыннан кьалгъанды.

Биринчилик Хорламгъа талпынуулукъ

Грозный боксдан СКФО-ну биринчилиги болганды. Анга округну регионлариндан умутландырган жаш спортчула кьатышкандыла, ала битеу да о ауурлукъ кьауумда сермешгенди.

Анда 60 килограмм ауурлукта Э.Брусу районну олимпияда резервлы спецализацияланган сабий-жаш тѐлю спорт школундан Макьатланы Хасан, спецалистле айтханга кѐре, ол «алтынсыз» судьялары терс оюнулары хатасыннан кьалгъанды.

А. ТАЛАЕВ.

Гитче футбол «Хлопковый рай» - эм кючлю команда

«Гладиатор» спорт комплексде гитче футболдан Кьабарты-Малкъарны чемпионаты бардыргъандыла. Алада да алда сагынылган кючлюрек болуп, «алтын» атгъанды. Республиканы гитче футбол чемпионю да ма ол болгъанды. «Ансар» - коммю, «Штау» а (Чегем) доммакъ майдалла кьатхандыла.

ТУНИРИНИ айрмалы футболчусуна Талиб Жигуну саналганды. Эм иги чабуулу этючю - Заурбек Гергов, сайлама вратарь - Залим Тохер, эм иги кьоруулуучу а Аксвер Хаткунов болгъандыла, деп билдиргенди республиканы гитче футболдан ассоциациясыны пресс-службасыннан.

УЧРЕДИТЕЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛЪКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТТАЛАНЫ Ж.Ж.

РЕДАКЦИЈА:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орусбасары), ЖАНГУРАЛАНЫ Нахабат (баш редактору орусбасары), ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретары), МОКЪЛАНЫ Зукура (бѐлюмо редактору), ТИКАЛАНЫ Фатима (бѐлюмо редактору).

ТЕЛЕФОЛА:
Редактору арымайланы - 42-63-01.
Баш редактору орусбасары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретары - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62, Корреспонда - 42-63-52.

РЕДАКЦИЈАНЫ БЕЛОМЛЕРИ:
Политика эм право - 42-24-02, 42-67-68.
Экономика - 42-66-73.
Култура - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18.
Журнали, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окуучууна бла байланышкыла жорюкюту эм жалчыла - 42-37-94.
Эчи корреспондент - 42-68-72, Тилангала - 40-28-97.
Операторда - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла кьызыкъ жорюкюмѳи.
Клопъ жамаатлага резеша этилмейди эм ала артка кьайтарылмайдыла.

Газетте басылган материалла айтылган оюмла редакцияны оюму бла келешлекке боллукъду. Алада айтылган хар зат ючю.

Россей Федерацияны Басманы юсюнде законуна тийишлиликке материалланы авторлары келди жууаплайдыла.

Редакция авторлардан 400 газет тизилген (машина бла жазылган 5-бет) келиню аймак.

Газет Басманы эм аскамы информацийны эркинликери кирюулукъу жаны бла Кьабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер - ПИ № ТУ07-00118. Ишлеске - 51532

Газетти басмагъа КьМР-ни Басма эмда аскамы коммукацияла жаны бла кьыркы комитетини комитетеруу службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООУ-ну типографиясында басмаланганды. Наличкы шахар, Ленин аты проспекте, 33

Газетти ишленине тапдыруу ючю КьМР-ни почта связыны федеральный Управлениасы жууаплайды. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Газеттени ролюнгада саяуу ючю КьМР-ни «Респечна» акционер общество жууаплайды. Телефон: 42-49-34

Номерге графике кѐре 19.00 сагытта кьол салынады, 20.00 сагытта кьол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ:
Мокъяланы Зукура - декорурый редактору, Керемчуланы Зульфия - жууаплы секретарины орусбасары, Зезуланы Лида - (1, 2-чи бетле), Сейткяланы Валентина - (3,4-чи бетле) - корректорла.

Тиражи 2100 экз. Заказ № 1055

Багытса 10 сомду.

РЕДАКЦИЈАНЫ ЭМ ИДЕТЛЕТИНИ АДРЕСИ:
360000, Нальчик, шахар, Ленин аты проспекте, 5.
электрон почта: elbor_50@mail.ru